

ΚΟΣΜΙΑ ΚΑΙ... ΜΗ

Γράφει και επιμελείται ο Γιώργος Χατζηβασίλης



«Ω ΓΛΥΚΥ ΜΟΥ ΕΑΡ» ΤΟ ΜΟΙΡΟΛΟΪ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ

Ο θρήνος κάθε μάνας που έχασε το σπλάχνο της

Για εμένα προσωπικά, η Μεγάλη Παρασκευή είναι η πιο σημαντική ημέρα για τη Χριστιανωσύνη επειδή έχει πολλούς αποδέκτες. Μαζί με την συντετριμμένη Παναγία θρηνεί κάθε μάνα που έχασε το παιδί της, θύμα της κάθε άπονης εξουσίας, που σκοτώθηκε από βομβαρδισμούς, που πνίγηκε προσπαθώντας να σωθεί από ανηλεείς διώκτες του, που πέθανε από αστία, που εκτελέστηκε από αιμοχαρείς δικτάτορες.

Το μοιρολόι της Παναγίας «Ω γλυκύ μου έαρ» είναι ο ύμνος που συγκλονίζει κάθε πραγματικό χριστιανό, γιατί ο τρυφερός Ιησούς δίδαξε την αγάπη για τον συνάνθρωπο χωρίς διακρίσεις, το έλεος για τους αμαρτωλούς, την προστασία των φτωχών και αυτών που κινδυνεύουν.

Το «Ω γλυκύ μου έαρ» είναι κορυφαίος ύμνος ως μελωδία και ως λόγος έχει ενδιαφέρον η κατά λέξη εννοιολογική ανάλυσή του. Η Δήμητρα Ποντοπόρου εξηγεί: «Η Παναγία προσφωνεί το Τέκνον της έαρ, άνοιξη μου. Η λέξη έαρ είναι αρχαία ελληνική, ενώ στη μεσαιωνική Ελλάδα χρησιμοποιείτο η λέξη άνοιξης. Η λέξη έαρ πρωτοαπαντάται στα ομηρικά έπη.

Η λέξη τέκνον προέρχεται από το αρχαίο ελληνικό ρήμα τίκτω, το οποίο αναφέρεται ακριβώς στην πράξη της γέννησης από τη μήτρα της μητέρας, εξού και η λέξη τοκετός. Τέκνον – τίκτω, μήτρα – μητέρα άμεσες αναφορές στο σπλάχνο.

«Γλυκύτατόν μου Τέκνον, πού έδυσσες, πού έδυσσε το κάλλος σου;» Η Παναγία συνεχίζοντας το θρήνο της αναφέρεται στο τραγικό γεγονός χρησιμοποιώντας τη λέξη έδυσ, τον άοριστο του ρήματος δύω, υπονοώντας πως ο Ιησούς ήταν φωτοδότης ως ήλιος. Εμβαθύνοντας στην ερμηνεία μπορεί να δει κανείς πως ο ήλιος δεν χάνεται, δίνει προσωρινά. Ανατέλλει όμως την επόμενη μέρα ολόλαμπρος. Η φράση καταλήγει σε ερωτηματικό, το αγωνιώδες ερώτημα της μάνας που χάνει το τέκνο της. Πού έδυσσες, πού έδυσσε το κάλλος σου;

Το κάλλος ήταν βασική έννοια στην αρχαία Ελλάδα. Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν συλλάβει την ιδέα ότι το σώμα εκφράζει και εξωτερικεύει, την ψυχή και τις αξίες του ανθρώπου. Το κάλλος επομένως είναι

Το μοιρολόι της Παναγίας «Ω γλυκύ μου έαρ» είναι ο ύμνος που συγκλονίζει κάθε πραγματικό χριστιανό, γιατί ο τρυφερός Ιησούς δίδαξε την αγάπη για τον συνάνθρωπο χωρίς διακρίσεις, το έλεος για τους αμαρτωλούς, την προστασία των φτωχών και αυτών που κινδυνεύουν.



η αρχαία ελληνική έκφραση της ωραιότητας της ανθρώπινης ψυχής, που στην αρχαία ελληνική σκέψη καθρεφτιζόταν στην ωραιότητα του σώματος.

«Υιέ Θεού παντάναξ, Θεέ μου πλαστοουργέ μου, πώς πάθος κατεδέξω;»

Οι τρεις πρώτοι στίχοι είναι το ξέσπασμα του πόνου της μητέρας. Στον τέταρτο στίχο όμως η Παναγία μεταστρέφεται, αναγνωρίζει ότι ο υιός της είναι στην ουσία Υιός Θεού, είναι παντάναξ, βασιλεύς των πάντων. Η λέξη είναι σύνθετη, από τη μυκηναϊκή λέξη άναξ, που σημαίνει τον βασιλέα στις πινακίδες της αρχαιότερης αναγνωσμένης ελληνικής γραφής, της Γραμμικής Β. Άναξ ήταν ο ανώτατος άρχων στα μυκηναϊκά ανακτορικά κέντρα (1600-1100 π.Χ.) Εδώ λοιπόν χρησιμοποιείται ο αρχαιότερος τύπος της έννοιας του βασιλιά.

Η Παναγία εδώ προσφωνεί τον υιό της ως Θεό, ως Θεό της, αναγνωρίζοντας τον υπέρτατο ρόλο Του. «Θεέ μου πλαστοουργέ μου». Η λέξη πλαστοουργός προέρχεται από το ρήμα πλάθω και το έργο, δηλώνοντας ξεκάθαρα πως ολόκληρη η πλάση είναι έργο του Θεού. Όμως το ανθρώπινο μητρικό στοιχείο είναι πολύ έντονο στην Παναγία, ώστε απευθυνόμενη στον Υιό του Θεού και Θεό της ρωτάει με απόγνωση: «πώς πάθος κατεδέξω;» «πώς καταδέχτηκες να υποστείς τα Πάθη;».

Στον επόμενο στίχο αποδέχεται την αν-

θρώπινη πραγματικότητα. Ο τάφος, ο ανθρώπινος χρόνος -το πρωί, τα έθιμα ταφής ως έκφραση της ευγνωμοσύνης, της λατρείας.

«Έρραναν τον τάφον αι μυροφόροι μύρα, λίαν πρωί ελθούσαι.» Οι μυροφόρες ήρθαν πρωί πρωί και ράντισαν με αρώματα τον τάφο Σου. Τα μύρα που ως πνοές διαχέονται.

Στην τελευταία στροφή γίνεται η συναισθηματική αποστασιοποίηση και η αναγνώριση του θείκου θελήματος.

«Ω Τριάς Θεέ μου, Πατήρ Υιός και Πνεύμα, έλέησον τον κόσμον.»

Δεν είναι άπιθανο οι βυζαντινοί μαϊστοί που συνέθεσαν αυτόν τον ύμνο να επηρεάστηκαν από τους αρχαίους ελληνικούς ύμνους στην Περσεφόνη, την κόρη της θεάς Δήμητρας που άνοιξη την έκλεψε ο Άδης εξαφανίζοντάς την στον Κάτω Κόσμο. Ξέφρενη η μητέρα της, η θεά της γονιμότητας της γης, την αναζητούσε παντού και για εκδίκηση άγωνα έμεναν τα χωράφια. Ωσπου σε συμφωνία με το Δία κάθε άνοιξη ανέβαινε η Περσεφόνη στον Απάνω Κόσμο και οι Έλληνες γιόρταζαν τα Μικρά Έλευσίνια.

Η άνοιξη της γης, η μύση της ψυχής, η διάνοιξη της στο θείο. Δε γνωρίζω σε κάποια περιοχή της Ελλάδος να προσφωνούμε τα παιδιά με την τρυφερή έκφραση άνοιξη μου, αυτός όμως ήταν ένας χαρακτηρισμός που οι αρχαίοι Έλληνες απέδιδαν στην Περσεφόνη.

Στον ομώνυμο ορφικό ύμνο η Περσεφόνη αποκαλείται εαρινή. Δικαίως, διότι σύμφωνα με το μύθο η άφιξη της στον Επάνω Κόσμο έφερνε το έαρ, την άνοιξη. Η περαιτέρω λεξιλογική ανάλυση δείχνει όντως επιρροές από θεμελιώδεις αρχαίες ελληνικές έννοιες.

Γενιές, αιώνες τώρα, τραγουδούν πάνω στα βήματά τους στη γη το «Ω γλυκύ μου έαρ». Είναι ο κοινός θρήνος για τα πεπρωμένα της ανθρώπινης ζωής, οι συναντήσεις μέσα από τις ταπεινές φλόγες των κεριών, η συναίσθηση του δέους μπροστά στο θείο, είναι η ελπίδα της Ανάστασης που κάνουν το «Ω γλυκύ μου έαρ» να μετατρέπεται σε ένα συναίσθημα γλυκιάς άνοιξης;

Σοφά λόγια

«Ο Θεός δεν μας στέλνει την απόγνωση για να μας σκοτώσει. Τη στέλνει για να μας ξυπνήσει σε μια νέα ζωή.» - Έρμαν Έσσε, 1877-1962, Γερμανός συγγραφέας, Νόμπελ 1946

Ανάγωγα

Έγραψε ο Τάσος Παππάς στην Εφημερίδα των Συντακτών: «Με τις τροπολογίες της βαθιάς νύ-

χτας και με τα οικονομικά μέτρα που ανακοινώνει η κυβέρνηση αποδεικνύει ότι δεν είναι κυβέρνηση όλων των Ελλήνων, αλλά κυβέρνηση των πλουσίων και των κολλυπτών της.»

Καλό!

Οι 40ντάρπδες δεν έχουμε ανάγκη από εμβόλιο, έχουμε χολπτερίνη τριγλυκερίδια και ουρικό οξύ!

**Είναι Μεγάλη Εβδομάδα
Συγχωρείστε όσους σας πλήγωσαν
Μην τους βρίζετε
Μην τους κρατάτε κακία
Θα τους κανονίσουμε μετά το Πάσχα**